

Пенсията вече замества над 50% от дохода

През тази година 100 работещи ще издържат 72-ма пенсионери

07 януари 2024

ДИЛЯНА ДИМИТРОВА

Pexels

Бъдещите поколения ще са изправени пред все по-лоши възрастови зависимости.

Увеличенията на пенсиите от последните 3 години са довели до значително подобрене в един важен показател за "щедростта" на пенсионната система - каква част от трудовия доход замества пенсията.

През 2024 г. брутният коефициент на заместване на дохода се очаква да бъде 54,2%, като това е съотношението между средната пенсия и средния осигурителен доход за годината. Това съотношение надхвърли 50% за пръв път през 2022 г., когато стана 51,9%. За сравнение, само три години по-рано - през 2019 г., средната пенсия е била едва 38,8% от средния осигурителен доход, като това е и най-неблагоприятното съотношение от 2013 г. насам. Тези данни се виждат от доклади и анализи на НОИ по бюджетите на държавното обществено осигуряване за последните години.

Средният размер на пенсията на един пенсионер през 2024 г. се предвижда да достигне 883,14 лв. Номиналното нарастване е 12,1 на сто спрямо средния размер на пенсията, заложен в бюджета на ДОО за миналата година. Като се приспадне прогнозираната инфлация от 4,8%, очакваният реален ръст на пенсиите тази година трябва да бъде 6,9%. Както е известно, тази година пенсиите ще бъдат осъвременени с 11% от 1 юли по швейцарското правило, като таванът ще остане на миналогодишното ниво - 3400 лв.

НОИ използва още един показател за сравнение на осигурителния доход и пенсиите - нетният коефициент на заместване. Той показва съотношението между средномесечния размер на пенсията на пенсионер и средния нетен осигурителен доход (без задължителните удръжки върху заплатите). Допълнителното съпоставяне се прави предвид обстоятелството, че пенсиите са необлагаеми и би следвало да се съотнасят също към нетен трудов доход, поясняват експертите. Така, когато сравняваме пенсията към чистата си заплата, съотношението тази година трябва да достигне почти 70% - 69,8%. Тук е любопитно да се отбележи, че през 2019 г. нетният коефициент на заместване е достигал едва 50%, а сега дори брутният е по-висок.

В становищата и другите документи около бюджетните закони се открива още един ключов показател на зависимост - т.нар. пенсионерско число. Това е съотношението между получаващите пенсии и осигурените лица в държавната пенсионна

система, т.е. колко работещи издържат колко пенсионери - ключов индикатор за финансовото състояние на пенсионните схеми от разходопокривен тип.

Това съотношение в последните години се подобрява, т.е. по-малко пенсии тежат на хората, които плащат осигуровки, но причините не са радостни, а се крият в пандемията. Така през 2020 г. 100 работещи издържаха около 79 пенсионери заради срива в заетостта и резкия скок на безработицата. През 2022 г., след рекордната смъртност на 2021 г., на 100 осигурени вече се падаха само 73-ма пенсионери. През 2024 г. се очаква 100 работещи да издържат 72-ма пенсионери, като тук помага високата заетост. И в това намаление обаче няма кой знае колко добра новина, защото **за пръв път от години НОИ очаква общият брой на пенсионерите да се увеличи** - до около 2 038 600 лица. А и дефицитът в системата вече надхвърля 11 млрд. лв., т.е. все по-голяма част от разходите за пенсии се покриват през данъци, защото осигуровките не стигат.

ПРОГНОЗА

В последната конвергентна програма на МФ за 2022-2025 г. са публикувани прогнози как тези важни показатели ще се променят в следващите години. През следващите няколко години brutният коефициент на заместване на дохода се очаква да достигне до около 56-57%, като това са и най-високите му стойности за целия разглеждан период. В дългосрочен план обаче средната стойност на коефициента на заместване на дохода ще намалее до около 37%, но само защото по-голяма тежест се прехвърля към втория стълб за родените след 1959 г.

Не са розови и демографските зависимости. В дългосрочен план съотношението между броя на пенсионерите и броя на осигурените лица ще нараства. До 2026 г. се очаква увеличение в броя на осигурените лица, но след това до 2070 г. тенденцията е намаляваща, което е резултат от намалението на населението в трудоспособна възраст, водещо от своя страна до свиване на работната сила и намаление в броя на заетите, пише в стратегията за инвестиране на средствата в сребърния фонд.

Пенсионерите също ще намаляват, като до 2070 г. се очаква да са едва около 1,66 млн. души. Демографският натиск след 2040 г. обаче ще се усили поради изчерпване на стъпките на пенсионната реформа на Ивайло Калфин. Стажът ще престане да нараства през 2027 г., когато ще достигне 37 г. за жените и 40 г. за мъжете. Възрастта пък ще престане да се увеличава за мъжете през 2029 г., когато ще достигне 65 г. за тях. През 2037 г. жените също ще се пенсионират на 65 години.

Ключови думи:

пенсии, осигуровки, пенсионна система, държавно обществено осигуряване